

Kremen, rutil in siderit iz Krašnje

Renato Vidrih, Vili Rakovc

Za iskanje kremenovih kristalov v okolici Krašnje smo tudi v tem primeru dobili idejo pri Wilhelmu Vossu. V svoji knjigi namreč omenja kristale kremenca s poti iz Korena proti Krašnji. Opisuje do 10 cm velike in do 7 cm debele kristale.

Širšo okolico Krašnje gradijo karbonski skrilavi glinavci, ki višje proti Vrhu nad Krašnjo prehajajo v prave metamorfne skrilavce. Plasti ležijo v smeri vzhod-zahod. Skrilavci so muskovitno kremenovi. Ponekod višje proti severu so v pasu paleozojskih kamnin tudi plasti kremenovih peščenjakov in konglomeratov. Najpogostejše plasti s kremenovimi žilami najdemo po grapah, ki ležijo od Vrha nad Krašnjo proti jugu in jugozahodu proti Krašnji. Dve največji grapi delita Lepi hrib. Mogoče nas to ime opozarja na najdbe lepih kristalov v preteklosti. Nedvomno je, da so kremen oziroma kremenove kristale tu že kopali. Na številnih mestih vidimo sledi rudarjenja: površinske kope, rove, manjše izkope, pogreznjene dele, odkopani material pa je večinoma preraščen. Kremen so pred sto in več leti kopali za uporabo v steklarstvu (glažutarstvo), morda pa so ga med drugo svetovno vojno kopali Nemci za izdelavo

Kristal kremenca s klasične lokacije pri Krašnji; 55 x 25 mm. Najdba in zbirka Vilija Rakovca.
Foto: Miha Jeršek

Kristal kremenca z vključki rutila; 30 x 10 mm. Najdba Vilija Rakovca iz leta 1995. Zbirka Vilija Rakovca. Foto: Miha Jeršek

Kristal kremenca z vključki rutila; 25 x 15 mm. Najdba in zbirka Vilija Rakovca. Foto: Miha Jeršek

Številni površinski kopi kažejo, da so kremen oziroma kremenove kristale kopali že v preteklosti. Foto: Renato Vidrih

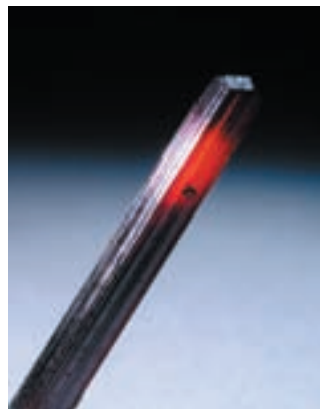
Pogled na kremenovo-muskovitne skrilavce, ki ponekod ležijo vodoravno, drugje pa navpično. Mineralizacija v alpskih razpokah je povzročila rast lepih kristalov kremenca, ki ponekod preraščajo igličaste kristale rutila. Foto: Renato Vidrih

piezoelektričnih rezonatorjev, za kar so potrebovali čiste kristale. V novjšem obdobju pa so kremen na tem področju ponovno našli pred slabimi desetimi leti.

Številni prelomi, ki so posledica delovanja tektonskih sil in potekajo večinoma v smeri sever-jug, so skrilavce razpokali. Poněkod so razpoke vzporedne z vodoravnimi plastmi, ponekod pa so prečne na plastnatost. V razpokah so različno dolge in debele žile kremen. Poněkod dosežejo debelino več metrov in dolžino do 15 ali celo več metrov. **Kremenovi** kristali so večinoma dolgoprizmatski; največji najdeni je bil dolg 6 cm. V razpokah so kristali zelo čisti, medtem ko so kremen iz žil blizu površine precej korodirani in so zato motni.

Najdbe v poznih devetdesetih letih so torej potrdile Vossove navedbe o lepih kremenovih kristalih. Le v nekaterih smo opazili tudi zelo drobne iglice, ki pa jim takrat nismo posvečali posebne pozornosti.

Leta 2001 je Aleksander Rečnik začel s sistematičnim raziskovanjem grap na širšem območju Krašnje, kar se mu je kmalu obrestovalo. V razpokah med Krašnjim Brdom ter Vrhom nad Krašnjo je našel kremenovo žilo, v kateri so bili poleg lepih kristalov kremen še rdeči igličasti kristali **rutila**. V gnezdu,

Kristali rutila so v presewni svetlobi intenzivno rdeči. Posamezni kristali so lahko dolgi tudi do nekaj centimetrov; višina 16 mm. Najdba in zbirka Franca Pajtlerja. Foto: Miha Jeršek

Kremen z vključki igličastega rutila; 76 x 40 mm. Zbirka Prirodoslovnega muzeja Slovenije. Foto: Miha Jeršek

Kristal kremenja s klasične lokacije pri Krašnji; 55 x 25 mm. Najdba in zbirka Vilija Rakovca.
Foto: Miha Jeršek

Kremen, 20 mm, na podlagi iz siderita z vključki rutila. Zbirka Prirodoslovnega muzeja Slovenije. Foto: Miha Jeršek

Siderit in igličast rutil; izrez 18 x 12 mm. Zbirka Prirodoslovnega muzeja Slovenije.
Foto: Miha Jeršek

Vključki rutila v kremenu iz Krašnje. Kristal kremenja je visok 6 cm. Zbirka Prirodoslovnega muzeja Slovenije.
Foto: Miha Jeršek

zapolnjenem z belo glino, je bilo polno kristalov **kremenja**, **siderita** in **rutila**. To, v zadnjem času najpomembnejše novo odkritje mineralnega bogastva v Sloveniji, je prispevalo tudi največji do sedaj najdeni kristal kremenja pri nas (30 cm), do 3 cm velike kristale siderita ter do 6 cm velike igličaste kristale ognjeno rdečega rutila, ki so večinoma vraščeni v kremenu, lahko pa so tudi samostojni. Za piko na i pa je bil v enem od gnezd najden tudi 15 mm velik kristal rožnatega **apatita**.

Literaturni viri:

- VOSS, W., 1895: *Die Mineralien des Herzogthums Krain*, str. 39. Verlag von Ig. v. Kleinmayr & Fed. Bamberg, Laibach.
- PREMRU, U., 1982: *Osnovna geološka karta SFRJ 1: 100 000, list Ljubljana*. Zvezni geološki zavod, Beograd.
- VIDRIH, R., V. MIKUŽ, 1995: *Minerali na Slovenskem* (nahajališča kamene strele, str. 134). Tehniška založba, Ljubljana.
- ŽORŽ, M., A. REČNIK, 1998: *Kremen in njegovi pojavi v Sloveniji*, str. 49. Galerija Avsenik, Begunje.
- REČNIK, A., 2006: *Kristali rutila in kremenja iz alpskih razpok v grapah nad Krašnjo*. Proteus, let. 68, št. 6, str. 246-260, Ljubljana.